

Šľachtiteľský program oviec plemena zwartbles

Úvod šľachtiteľského programu:

Šľachtiteľský program a šľachtenie oviec plemena zwartbles (ZW) vychádza zo Zákona č. 194/1998 Z. z. o šľachtení a plemenitbe hospodárskych zvierat a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o šľachtení a plemenitbe“) a Smernice Rady 89/361/EHS týkajúcej sa čistokrvných chovných oviec a kôz. Napĺňanie šľachtiteľského programu sa vykonáva v súlade so Zákonom č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov, Vyhláškou Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 18/2012 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o identifikácii a registrácii oviec a kôz v znení neskorších predpisov, Vyhláškou Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky č. 18/2001 Z. z. o vykonávaní kontroly úžitkovosti, kontroly dedičnosti a testovania úžitkových vlastností, kontroly zdravia, kontroly dedičnosti a testovania zdravia, hodnotenia zovňajšku hospodárskych zvierat, o založení a vedení plemennej knihy, založení a vedení plemenného registra, vedení predpísanej evidencie a o overovaní pôvodu hospodárskych zvierat, Rozhodnutím Komisie 90/254/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria pre schvaľovanie organizácií a združení chovateľov, ktoré zakladajú alebo vedú plemenné knihy pre čistokrvné plemenné ovce a kozy, Rozhodnutím Komisie 90/255/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria pre zápis čistokrvných plemenných oviec a kôz do plemenných kníh; Rozhodnutím Komisie 90/256/EHS, ktorým sa stanovujú metódy pre monitorovanie úžitkovosti a posudzovanie genetickej hodnoty čistokrvných plemenných oviec a kôz, Rozhodnutím Komisie 90/257/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria schvaľovania čistokrvných plemenných oviec a kôz a používania ich spermy, vajíčok a embryí na plemenárske účely, Rozhodnutím Komisie 90/258/EHS stanovujúcim zootechnické certifikáty o pôvode čistokrvných plemenných oviec a kôz, ich spermy, vaječných buniek a embryí. Tento šľachtiteľský program je zároveň vypracovaný s ohľadom na Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1012 o zootechnických a genealogických podmienkach na plemenitbu čistokrvných plemenných zvierat, hybridných plemenných ošípaných a ich zárodočných produktov a na obchodovanie s nimi a ich vstup do Únie a ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 652/2014, smernice Rady 89/608/EHS a 90/425/EHS a zrušujú určité akty v oblasti plemenitby zvierat („nariadenie o plemenitbe zvierat“). Napĺňanie tohto šľachtiteľského programu sa musí vykonávať v súlade so štatútom plemenných kníh pre ovce chované na Slovensku. Tento šľachtiteľský program vychádza aj z dlhodobými zásadami v predchádzajúcich štatútoch plemennej knihy pri šľachtení daného plemena na území Slovenskej republiky.

Napĺňanie a dodržiavanie tohto šľachtiteľského programu zaisťuje Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku – družstvo, ako uznaná chovateľská organizácia, ktorá podľa zákona o šľachtení a plemenitbe je poverená Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky vedením plemennej knihy.

Šľachtiteľský program je súbor systematických opatrení a zámerov, vrátane zaznamenávania primárnych údajov, údajov o selekcii a plemenitbe a o výmene plemenných zvierat a ich zárodočných produktov, ktoré boli navrhnuté a realizované s cieľom zachovať alebo posilniť želané fenotypové a genotypové znaky a vlastnosti v rámci cieľovej chovnej populácie. Na základe tohto šľachtiteľského programu sa stanovuje chovný cieľ predmetného plemena. Chovný cieľ sa stanovuje prostredníctvom chovateľských metód, ktoré sú definované pri hodnotení kontroly úžitkovosti.

Cieľom tohto šľachtiteľského programu je zvyšovanie genetickej hodnoty a úžitkovosti jedincov daného plemena na území Slovenskej republiky tak, aby nadväzoval na šľachtiteľské programy a chovné ciele v krajine pôvodu plemena a v ostatných krajinách Európskej únie. Tento šľachtiteľský program sa vzťahuje na územie Slovenskej republiky.

Charakteristika plemena

Polojemnovlnové plemeno, kombinovaného úžitkového typu, s dobrou mliečnosťou a mäsovou úžitkovosťou. Plemeno zwartbles bolo vyšľachtené v Holandsku v provincii Drenthe krížením lokálneho plemena schoonebeeker s plemenami texel a frízska ovca.

Zwartbles je bezrohé plemeno veľkého telesného rámca, z vyššou kohútikovou výškou, dlhým krkom, dobre utváranou a širokou panvou a s ostrážitým až živým temperamentom. Vlna je polojemná, sortimentu BC až CD, čiernej farby, ktorá môže vplyvom veku nadobudnúť sivý odtieň. Hlava je dlhá a úzka s výraznou čelnou kosťou, neovlnená. Charakteristickým znakom je biely odznak tzv. lampáš na tvárovej časti hlavy, ktorý by mal byť neprerušovaný, primerane rovný pričom môže mať rôznu šírku a prechádzať až pod bradu, nie však na krk. Prípustné je čierne alebo ružové sfarbenie mulca. Uši musia byť primerane veľké, horizontálne postavené, čierneho sfarbenia. Chrbát je rovný a široký, hrudník je dlhý a hlboký. Končatiny sú dlhé a pevné s pravidelným postojom. Biele ponožky sa môžu vyskytovať na všetkých štyroch končatinách. Ponožka by mala byť obopínať končatinu a dotýkať sa paznechtu na jednom alebo viacerých miestach a nemala by presiahnuť zápästnú resp. päťovú kosť. Prípustná farba paznechtu je biela, čierna alebo kombinácia bielej a čiernej. Chvost je rovný a má ľahko rozpoznateľný biely hrot, pričom biele sfarbenie nesmie presiahnuť viac ako polovicu dĺžky chvosta.

Jahničky sú ranné a je možné ich pripúšťať vo veku 9 až 10 mesiacov pri minimálnej hmotnosti 45 kg. Bahnice majú ľahké pôrody a dobré materinské vlastnosti. Zwartbles vyhovuje oplôtkový pasteVNý systém chovu. V podmienkach Slovenska je v prevažnej miere chov tohto plemena realizovaný ako záujmový chov.

Úžitkové vlastnosti

Výška bahníc v kohútiku je 75 cm, pri baranoch 85 cm. Živá hmotnosť bahníc je 60 – 70 kg, pri baranoch 90 – 110 kg. Plodnosť na obahnenú ovcu sa pohybuje od 160 do 170 %. Priemerný denný prírastok jahniat je 250 – 300 gramov. Ročná dĺžka vlny sortimentu BC – CD (27 – 35 μm) je 12 – 50 cm. Ročná striž vlny bahníc je 3,0 – 3,5 kg a baranov 3,5 – 5,0 kg pri výťažnosti 55 – 60 %.

Postup šľachtenia plemena

Základnou formou šľachtenia je čistokrvná plemenitba, so zámerom aby parametre úžitkovosti u nás chovaných oviec plemena ZW sa čo najrýchlejšie približovali a vyrovnali parametrom, ktoré sú uvádzané v plemennom štandarde. Šľachtenie je založené na výbere geneticky najlepších jedincov do pozície rodičov ďalšej generácie. Základom šľachtiteľskej práce pre správne vytypovanie týchto geneticky najlepších zvierat bude aj naďalej kontrola úžitkovosti. Získané dáta sa pri dostatočne početnej populácii využijú pri odhadoch plemenných hodnôt (ďalej len „PH“) pomocou metódy BLUP Animal Model, ktorá umožní korekciu systematických vplyvov prostredia a využije informácie o všetkých príbuzných jedincov v rodokmeni, čím sa výrazne zvyšuje presnosť a spoľahlivosť odhadu. Pri malej populácii bude odhad PH robený na základe fenotypových hodnôt.

Odhad plemenných hodnôt sa urobí na základe záznamov o veľkosti vrhu bahníc a záznamov zo sledovania hmotnosti jahniat vo veku 80 - 120 dní resp. priemerných denných prírastkov (ďalej len „PDP“) a tiež zo sledovania ukazovateľov charakterizujúcich zrnatosť jahniat (plocha *MLLT*, hrúbka podkožného tuku). Konečným cieľom je stanovenie celkovej PH oviec plemena ZW zohľadňujúcej ekonomickú váhu jednotlivých ukazovateľov.

Rýchlejší genetický pokrok predpokladá vyššiu intenzitu selekcie. Genetický vývoj populácie je týmto spôsobom zabezpečovaný hlavne výberom plemenných baranov. Keďže sa jedná o málo početnú populáciu, ktorá sa na Slovensku chová len krátke časové obdobie je potrebné rátať s nákupom plemenníkov zo špičkových chovov v EÚ.

Plemenný štandard a chovný cieľ oviec plemena zwartbles chovaného v SR

Hlavné ukazovatele:

Ukazovateľ		zwartbles (ZW)
Základná charakteristika	<i>Plemenný štandard</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Zaujímavé mäsové plemeno vhodné pre oplôtkový systém chovu • Obe pohlavia sú bezrohé • Charakteristické čierne sfarbenie s bielymi odznakmi
Úžitkové zameranie	<i>Plemenný štandard</i>	Zaujímavé plemeno s charakteristickými exteriérovými znakmi
	Chovný cieľ	Upevnenie charakteristických produkčných, reprodukčných a exteriérových znakov
Hmotnosť bahníc	<i>Plemenný štandard</i>	60 - 70 kg
	Chovný cieľ	60 - 70 kg
Hmotnosť plemenných baranov	<i>Plemenný štandard</i>	90 – 110 kg
	Chovný cieľ	90 – 110 kg
*Hmotnosť jariek	<i>Plemenný štandard</i>	50 kg
**Hmotnosť aukčných baranov	<i>Plemenný štandard</i>	75 kg
	Chovný cieľ	80 kg
PDP jahniat do odstavu – jahničky	<i>Plemenný štandard</i>	0,270 kg
	Chovný cieľ	0,300 kg
PDP jahniat do odstavu –baránky	<i>Plemenný štandard</i>	0,280 kg
	Chovný cieľ	0,300 kg
Jemnosť vlny	<i>Plemenný štandard</i>	27 – 35 µm sortiment BC až CD
Plodnosť na obahnenú ovcu	<i>Plemenný štandard</i>	160 %
	Chovný cieľ	170 %

*hmotnosť jahničiek do 1 roka musí byť minimálne 2/3 živej hmotnosti bahníc

**uvádzaná hmotnosť sa týka baranov vo veku nad 1 rok, do 1 roka musí mať baran minimálne 2/3 živej hmotnosti aukčného barana